



Nagyacsád

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Nagyacsád

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI
KÉZIKÖNYV



TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 5
2. Nagyacsád bemutatása 7
3. Örökségünk 9
4. Eltérő karakterű településrészek Nagyacsád 11
Falusi karakterű lakóterület
5. Építészeti útmutató 14
Tetőhajlásszög
Magasság
Tetőforma
Színek
Telepítés
Terepalakítás
Kerítések
Kertek
Erkélyek, tornácok
Ajtók, ablakok
Homlokzatképzés
Részletek
6. Mai példák 31
7. Utcák, terek 35
8. Hirdetések, reklámtáblák 37

BEVEZETÉS

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.



A Marcal- medence a Bakony és a Kemeneshát közt elterülő félmedence, mely Vas és Veszprém megye határán található. A tájegység nevét adó Marcal folyó, a medence nyugati részén folyik, melynek oka, hogy a mellékpatakok hordalékkúpjai a Marcalt nyugati irányba szorítják. A medencét jelenleg nagyrészt lepelhomok borítja, a vízfolyások mentén meszes, homokos, öntésszap, a magasabban fekvő területeken karbonátos, kavicsos homok és meszes homok található.

Nagyacsád község Veszprém megye északi részén fekszik. Közigazgatási területe a Pápa – Devecseri-sík kistájhoz tartozik, mely a Bakony és a Marcal-völgy között helyezkedik el. Az átlagos tengerszint feletti magasság ezen a területen alacsony, 125-150 m között változik. A település a Marcal jobb oldali vízgyűjtő területéhez tartozik, az egykori Tapolca-patak mellett fekszik, közigazgatási határán halad a Kis-Séd. A Tapolca-patak egykor malmokat hajtott és vize télen sem fagyott be, azonban vize elapadt. Ezeknek a malmoknak egykori helyét a Malom-dűlő helynév őrzi.

A Marcal-medencében jellemzően vulkanikus eredetű kőzeteket használtak építőanyagként. A vulkanikus működés emlékét őrzi a közelben a Ság és Somló tanúhegy, illetve a marcaltői tufamező, amelynek anyagát régóta fejtik építő és útburkolókőnek. A közelben húzódó Bakony jellemzően tengeri üledékből keletkezett kőzetből – mészkő, dolomit, márga – áll. A vulkanikus eredetű kőzetek mellett, így ezen üledékes kőzetek is kedvelt építő anyagok voltak a Marcal-medencében.

„Vajon csak a megőrzés a karbantartás a kötelességünk? Vagy inkább fenntartani, gondozni, hasznosítani, gazdagítani és úgy továbbörökíteni?! Hagyományos népi építészeti emlékeinkből sokat tanulhatunk, megőväsük, felújításuk nem öncél. Jól kell sáfárkodnunk ezzel a ránk maradt örökséggel. Táj, természeti, épített értékeink gondozása, gyarapítása és továbbadása elválaszthatatlan életünktől és kultúránktól. Örökségül adni azt, amit mi is apáinktól, nagyapáinktól kaptunk, ami sorsunk, életünk színtere, a hely ahol születtünk, ahová emlékeinkbe visszatérünk és ragaszkodunk.”
Krizsán András és Somogyi Győző szavai



NAGYACSÁD BEMUTATÁSA

Neve a XI. században gyakori Acsa személynévből eredeztethető. 1332-ben Achad, 1648-ban Nemes Aczad, 1661-ben Nagy Acsád, 1751-ben Nagy Atsád formában írták nevét.

1488-ban öt egytelkes nemesi család birtokolta. Nevében már 1648-ban megtalálható volt „nemes” jelzője. A XVI. századtól települtek be jobbágyok, majd a XVIII. században még nagyobb számban jelennek meg. Bémunkából vagy bérelt földek műveléséből éltek. 1647-ben az acsádi nemesek a szomszéd községekkel együtt panaszt nyújtottak be a fosztogató végváriak miatt.

Lakói mezőgazdasággal foglalkoztak, háromnyomású műveléssel, ami átlagos volt Veszprém megyében a XVIII. században. Malomipara híres volt a környéken, jobb lisztet őröltek, mint Pápán. A földesúr ezért úriszék elé állította a pápai molnárokat és utasította őket, hogy javítsanak lisztjük minőségén. Magyar faluként tartották számon református lakossággal. 1771-ben református iskolát alapítottak. Az 1930-as években a lakosság 70 %-a gazdasági cseléd és napszámos volt. A II. világháború alatt 17 ház égett le. 1945-ben 600 holdat osztottak szét az uradalmi földekből. A termelészövetkezet 1962-ben jött létre a mezőlaki és a nemesgörzsönyivel egyesülve, ami 2009-ben megszűnt.





A 128 m magasan fekvő többutcás falu határa a Pápai-síkság 123-133 m magas részét, a Tapolca és a Dorza-patak közötti terület foglalja magába. A homokos kavicsos talajú határt- a Tapolca széles árterét kivéve, ahol kaszáló van – szántóföldként hasznosítják. Nagycsád Veszprém megyében a kistérségi központ Pápától 9 kilométerre északnyugatra, a megyeszékhely Veszprémtől 57 km-re észak-nyugatra, a régióközpont Győrtől déli irányban 49 km-nyire helyezkedik el. A községet a Pápa-Csorna vasúti mellékvonal érinti, azonban legközelebbi vasútállomás csak Nemesgörzsönyön, illetve Pápán található.

Valamennyi középületéről elmondható, hogy jó műszaki állapotban van, az elmúlt negyven évben épült a tanácsháza, a kultúrház, az orvosi rendelő, az autó-buszváró, a házasságkötő terem. Parkosítottak és járdákat építettek. Belvízrendezésre 1984-85-ben került sor.

Nagycsád településszerkezete változatos. Legértékesebb része a Széchenyi utcára felfűződő központi terület, amely megtartotta zegzugos szerkezetét. A településszerkezet kialakulásában fontos szerepe volt a vízfolyásoknak: a Tapolca-patak kiszáradt medre a belterületet szegélyezi, ezzel párhuzamosan épült ki a Széchenyi utca, majd a főközlekedési út is, amely a települést feltárja. A Széchenyi utca házainak telkei egészen a patakig nyúlnak. A 18. század derekán, az első katonai felmérésen megörökített település-alaprajzon a lakóépületek elhelyezkedése szinte semmilyen utca-hálózatot nem követ, s ez a zegzugos szerkezet napjainkban főleg a Széchenyi utca környékére, azaz a település belterületére jellemző. A 2. katonai felmérésen már három-négy utcás falu, s ezek nyomvonala pontosan lehatárolt.

ÖRÖKSÉGÜNK



Nagyacsád természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, a lakosság együtt élése adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

A település utcaképének és az egyes épületek hagyományos arculatának védelme fontos feladat. A település szerkezetének egyedisége megőrzendő.

Nagyacsád területén található műemlék, a Deák Ferenc utcában lévő református templom, amely észak-déli tengelyben épült 1782-ben késő barokk stílusban. Tornyát 1799-ben építették hozzá (fatornyot), majd 1906-ban ezt átalakították. Tornya a homlokzatból teljes szélességében kiemelkedik. Hajója síkmennyezetes, szentélye egyenes záródású. A templomfal egy méter vastagságú. Ablakait 1906-ban újították, a torony alatti belső főbejáró és a nyugati oldalon lévő mellékbejáró ajtaja egyidős a templommal. A templom keleti oldalán az alsó sorban szintén két ablak van. Az alsó ablakok szögletesek, vasráccsal ellátva, a felsők kissé íveltek, vasrács nélkül. A nyugati oldalon alul szintén két ablak van, a felső sorban pedig három. Szögletes, illetve ívelt formájuk megegyezik a másik oldalon lévő ablakokéval, s az alsók ugyancsak vasráccsosak. A templomtest homlokzati oldalán (utcafronton) a toronytól jobbra és balra fent is és lent is egy-egy neogótikusan kiképzett ablak van. A tornyon még hat neogótikus ablak helyezkedik el. A főbejáratnál a torony alatti cinteriumon át lehet a templomba jutni, ahol 333 lélek számára van ülőhely. Toronysisakja palaborítású, gúla alakú, alatta háromszög formájú párkányzat. A toronysisak fölött egy vasrúdon tizenhatágú, vörösréz-ből készült, aranyozott csillag van.



ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK



Falusias karakterű lakóterület

A falusias karakterű településrészen, a történetileg kialakult oldalhatáron álló beépítést kell alkalmaznunk. Javasolt az utcára merőleges tetőgerinc és a közvetlen környezetben jellemző tetőhajlásszög alkalmazása. Ez jellemzően 37-45 fok közötti, mellyel gazdaságos geometriájú tetőtér alakítható ki, továbbá pozitívum, hogy nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét.

A településkép egységessége érdekében kedvezőbb, ha a ház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel. Utcával párhuzamos gerincű utcai szárny ott alakítható ki, ahol a környező épületek már ilyenek. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is meggondolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A falusias karakterű lakóterületen lévő beépítésre a hagyományos hosszú telkes egytraktusos lakóházak, az emletes családi házak, a kockaházak jellemzőek. A nyeregtetős házak mellett a sátoztetős épületek is megjelentek, melyek már négyzetes alaprajzú kéttraktusos épületek és később ezekből az épületekből alakultak ki a kétszintes családiházak.

Az újabb településrészekre (Ifjúság út) jellemző a kétszintes beépítés, valamint a főút mentén találhatók többszintes épületek, de a település nagy részén a beépítés jellemzően egyszintes, változatos. A házak jelentős része átépült, már csak kevés épületen láthatók hagyományos elemek, amelyek még az egykor jellemző építészeti formavilágot őrzik (református templom szomszédságában lévő épületek). Az egységes, egyszintes beépítéssel jellemezhető régebbi településrészeken (Széchenyi utcára felfűződő szakaszok) az épületek aránya és a beépítés módja települési érték. A településkép legértékesebb adottsága a számos közösségi használatú zöldfelület, ami a település belterületét átszövi.



A kertes házaknál hasznos egy megfelelő méretű, kialakítású tároló. A tárolók tervezésénél jó ha összhangban van az épülettel, mivel így egységes képet kapunk. Ugyanez igaz a kerítésekre is. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést tervezni, építeni.

A kialakult, meglévő beépítési mód (oldalhatáron álló beépítés) megőrzése fontos, így minden esetben meg kell őrizni a hagyományosan kialakult épület méretet, elhelyezést. A hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. Több épület átalakításra, felújításra került már, azonban a korábbi kialakult állapotoknak megfelelően, mint ahogyan a jobb oldali képen is látjuk. Az épület megőrizte eredeti tömegét, kialakítását, jegyeit, csupán egy korszerűbb tetőfedés valamint vakolás történt.

Az épület elbontása során csak azzal megegyező méretű új épület építhető. Az építési tevékenység során kialakítható előkert nagysága a telektömbben kialakult állapotnak megfelelő kell hogy legyen.



ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni.

Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

A szépség sokféle lehet.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

„Ne feledjük, egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem élő organizmus, ami fejlődik és időről időre nyilvánvalóbbá válik. Az évszázadok alatt kialakult települések arculatát nemcsak korok, stílusok határozzák meg, hanem saját gazdasági és társadalmi adottságaik, egymáshoz viszonyított helyzetük és kapcsolataik is befolyásolták.”
Kriszán András és Somogyi Győző szavai



NAGYACSÁD

TETŐHAJLÁSSZÖG

Nagyacsád falusias karakterű településrészén az épületek tetőhajlásszöge közel azonos 37-45 fok közötti hajlásszögű.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetüknek, hogy illeszkedjenek az utcaképbe.



MAGASSÁG

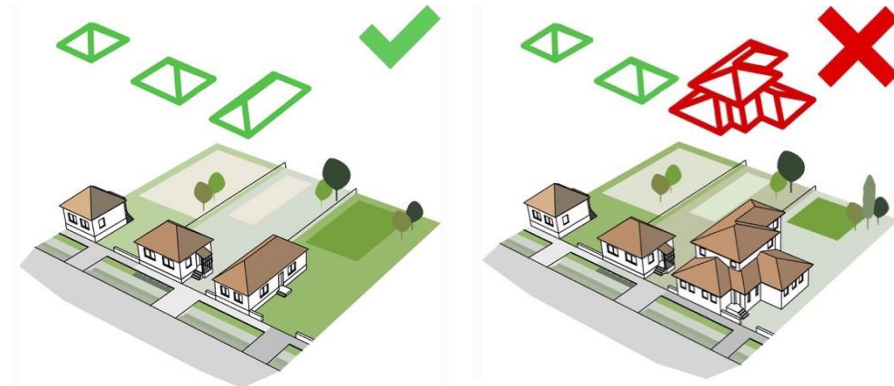
A településen az épületek magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetük. A maximális építménymagasság 5 méter lehet.

Új ház építésénél fontos, hogy illeszkedjen a környezethez az épület magassága, a túl magas épületek rontják az utcaképet.



TETŐFORMA

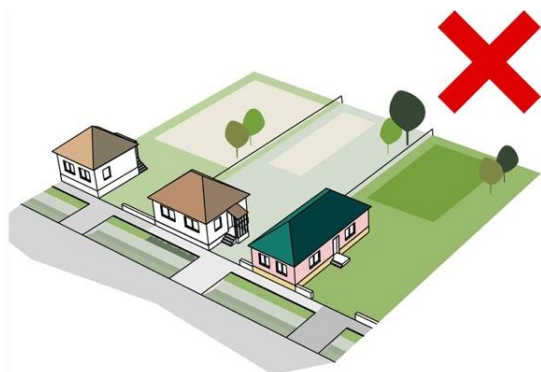
Nagyacsád településen a tetőfedés anyaga csak hagyományos natúr, vörös illetve piros égetett agyagcserép, valamint ahhoz illeszkedő színű és struktúrájú egyéb pikkelyszerű fedés illetve természetes pala lehet. Közfunkciót ellátó épületek és épületrészek kivételével – kizárólag magastetős, az utcavonalra merőleges nyeregtetős épület építése javasolt.



SZÍNEK

A település épületeinek színvilága változatos, azonban mégis egy visszafogott, a környezethez illeszkedő színhasználat jellemző. Kerülendő a feltűnő, kirívó színhasználat és színes lábazati vakolat. Javasolt a pasztell színek alkalmazása.

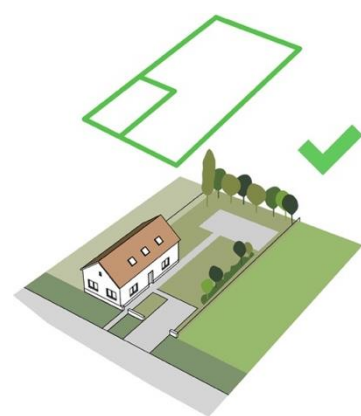
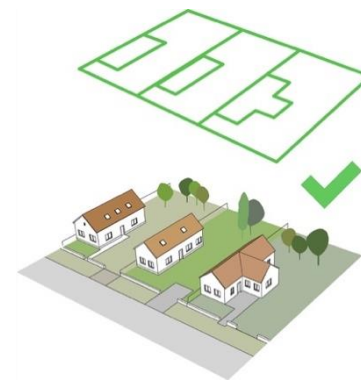
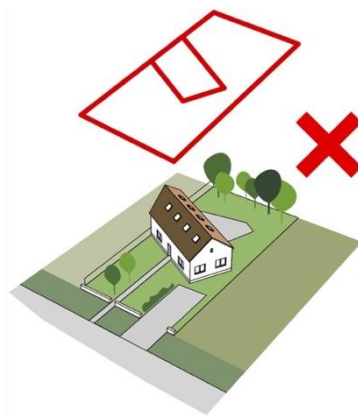
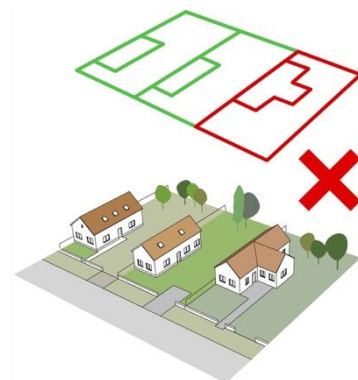
A külső vakolási munkálatok előtt javasolt a település polgármesterével konzultálni.



TELEPÍTÉS

Nagyacsád településrészeiben az épületek telepítésére az oldalhatáron álló beépítési mód a jellemző. A telken belüli elhelyezkedés az utcára merőleges rendszerű.

Kerülendő a nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott épületek építése. Az épületek a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható védett kert.

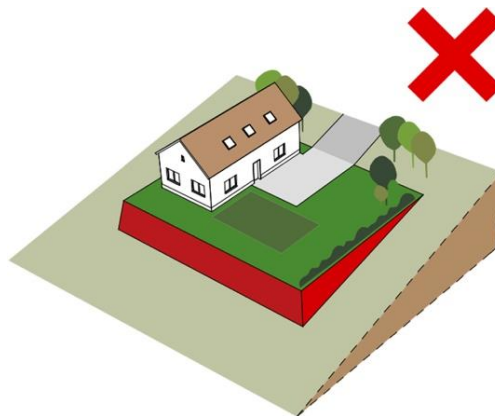
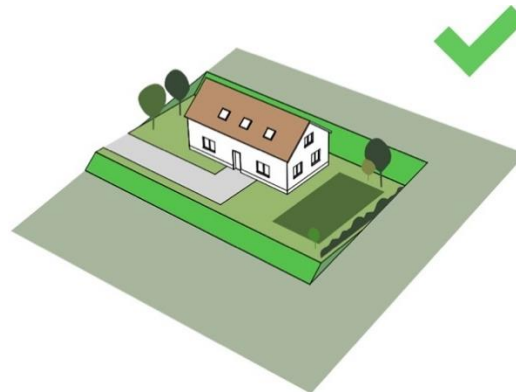
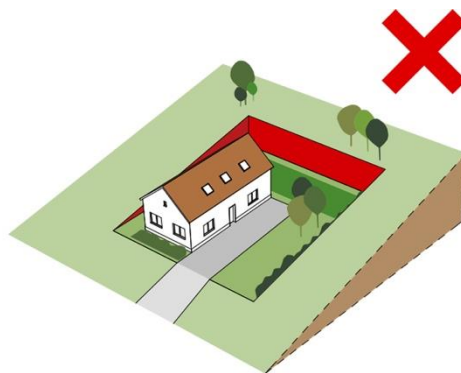


TEREPALAKÍTÁS

A domborzati viszonyokat tekintve Nagycsád településen nem jellemző a szintkülönbség.

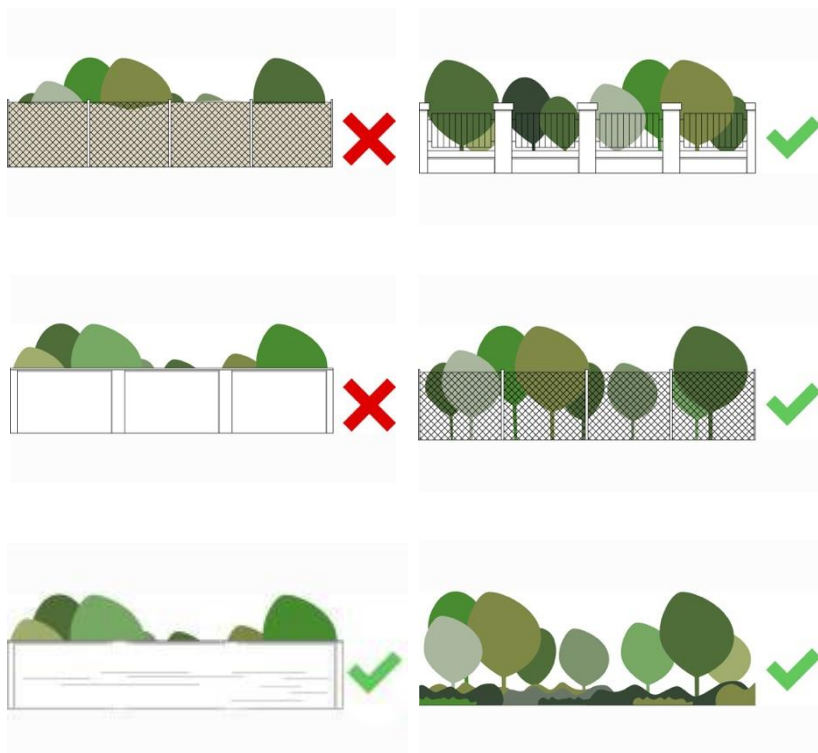
A terepalakítás során nem elfogadható az épület földbevágása, mivel így az esővíz összegyűlik a mélyedésekben és a kert használhatatlanná válik. Továbbá nem jó megoldás az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház kiemelkedik a környezetéből, nem illeszkedik a terepadottságokhoz.

Jó megoldás a terepalakításnál az épület részleges bevágása, így a kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, továbbá kevesebb földet kell megmozgatni. Kedvező megoldás, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így teljesen illeszkedik a terepadottságokhoz, környezetéhez, valamint minimális földmunka szükséges.



KERÍTÉS

Nagyacsádon a falusias karakterű lakóterületén a helyben kialakult anyag és formavilágú kerítés a javasolt. Tömör kerítés csak természetes kőből soros rakással építhető max. 150 cm magassággal és a felületének harmadában futó növényvel befuttatva. Fa anyagú kerítés max. 160 cm magas, min. 30%-os áttörtségű lehet és csak lazúros felületkezelést kaphat a fa eredeti színéhez közelálló színben.





KERÍTÉSEK

A kerítések vizsgálata során megállapítottuk, hogy vannak hagyományosan alkalmazott anyagok és formák, mint például a kő kerítés megtörve a fával, a klasszikus kovácsoltvas kerítések. Többféle anyaghasználat is megfigyelhető, a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig.

Mint az épületek esetében a kerítések kialakításánál is ajánlott a hagyományos, természetes anyaghasználat.

A kerítéssel körbehatároljuk a telkünket, épületünket, ezért fontos, hogy összhangban legyen az épülettel. Az épületnél alkalmazott színek, formák, anyagok megjelenése a kerítésnél is alkalmazhatók, sőt fontos is, hogy alkalmazzuk. Jó példa a bal oldalon látható kerítés, mely anyagában, színében teljesen összhangban van az épülettel.

Növényekkel való kombinálás kiváló takarást biztosít és emellett elkerülhető a falszerű megjelenés. A növényzet évszakonkénti változása sokszínű kerítést eredményez, mindig újfajta megjelenést ad a területnek.



KERTEK

A kert éppolyan fontos helyszíne a telkünknek, mint az épületek, mivel a kert teremti meg a kapcsolatot a természettel, a rekreáció, a pihenés színtere, de ugyanakkor haszonkertként is megjelenhet. A formák, színek, anyagok ugyanúgy fontosak a kert kialakítása, tervezése során, mint az épületnél. A kert nemcsak az alkotásszíntere, hanem a kikapcsolódásé is. A kert tulajdonképpen az épület folytatása a szabadban, mindkét esetben az emberi tevékenységek helyszíne, csak mások az arányok, építőanyagok.

A kertnek különböző részei vannak funkció szerint lehatárolva. Beszélhetünk előkertről, mely az egész kert bejáratául szolgál és szépen keretezi az épületet. Hátsókertről, mely a rekreáció, kikapcsolódás színtere, illetve oldalkertről, ahol jellemzően a gépkocsibeálló és az épület bejárata kerül kialakításra.

Megfelelő növényalkalmazással, dús növényzettel a kert árnyékoló funkciót is betölthet, ami a meleg nyári napokon igazi felüdülés. Építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy a meglévő növényzetből mit lehet megmenteni és az épületet ennek függvényében célszerű kialakítani.

Javasolt a telek területének közel felén zöldfelület kialakítás, mellyel kellemes, jól kihasználható kertet hozhatunk létre. A legtöbb épület előtt előkert van, mely az utcafrontról is jól látható, így védelmi szerepe mellett a díszítés is a feladata.





ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A népi építészet egyik jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, melynek kialakítása, elhelyezkedése többféleképpen lehetséges. A tornác egy félig nyitott, folyosószerű, fedett tér, mely nyáron kiválóan árnyékol, az év többi szakaszában pedig véd az esőtől, hőtől. Esztétikus megjelenése és praktikussága okán az épületek meghatározandó eleme is lehet. Nagyacsád településen néhány háznál megjelenik a tornác, előtető, ezért párat érdemes megemlíteni. A fa szerkezet könnyedebb megjelenést kölcsönöz a házaknak és kitűnően kombinálható tömörebb téglá vagy kő oszlopokkal, valamint a fára felfuttatott növényzettel, ami árnyékoló hatással is bír. Fontos az épület anyagaival összhangban lévő anyaghasználat a tornác, előtető, erkély kialakításánál.

Nagyacsádon az épületek oromfalain erkély, loggia nem javasolt.



AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külsejére, esztétikai megjelenésére jelentős hatással vannak a nyílászárók. A zárt épület tömegét az ajtókkal, ablakokkal nyitjuk meg a külvilág felé, ezért fontos, hogy milyen módon tesszük. A népi építészet házáin a fából készült, osztott spalettás ablakokat, valamint fa ajtókat alkalmaztak. Nagyacsád falusias karakterű lakóterületén a nyílászárókra leginkább a sötét- és világosbarna színek alkalmazása, valamint a fa anyag jellemző, emellett számos épületen megfigyelhető a modern, műanyag nyílászárók alkalmazása, melyek jellemzően fehér színűek.

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de leginkább a fa mintázatú, vagy erezetű, víztiszta, vagy matt síkűvegezésű ablakok beépítése javasolt. Tetőtér beépítése esetén a tetőtéri ablakok összes felülete nem lehet nagyobb a tető felületének 10%-ánál. Az utcai homlokzaton spaletta kialakítása javasolt, mely esztétikus megjelenést biztosít az épületnek. A nyílászárók javasolt színe világos, közép és sötétbarna, fehér, valamint tört árnyalatok. Védett épületeknél el lehet térni. Az épületek közterületről látszó falfelületeinek és nyílásai (ablakok, ajtók) arányainak egymással harmóniában és egyensúlyban kell állniuk. Ügyelni kell a tömör és áttört felületek arányára a közterületről látszó felületeken (legyen több a falfelület, mint az ablak vagy az ajtó).

Az álló formátumu ablakok használata előnyösebb, mint a fekvő ablakoké, mivel arányaiban jobban illeszkedik az épület tömegéhez. Kerülendő a túlzottan díszített, élénk színű ajtók használata, ehelyett az egyszerű, hagyományos ajtók részesítendőek előnyben. Törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. A garázkapuk kialakításakor az épülettel azonos anyaghasználat ajánlott, valamint a visszafogott megjelenés.





HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat kialakítása nagyon fontos az épületnél, mivel ez az arca a háznak. A hagyományos arányok megtartására kell törekedni, a kellemes arányú ablak kiosztásra. A homlokzaton a természetes anyaghasználat, formák alkalmazása javasolt. A homlokzat csak vakolt – festett (meszelt) felületű lehet. A lábazat téglala-, soros rakású terméskőburkolatú illetve festett lehet. Az oromfal anyaga lehet falazott, a homlokzattal megegyező homlokzatképzésű. A tetőfedés anyaga csak hagyományos natúr, vörös illetve piros égetett agyagcserép, valamint ahhoz illeszkedő színű és struktúrájú egyéb pikkelyszerű fedés illetve természetes pala, nád lehet, közfunkciót ellátó épületek esetén kivételesen az előpatinásított korcolt fémlemez is alkalmazható.

A területen egyes épületek jellemző homlokzati falfelületének színezésénél – a környezethez való illeszkedés érdekében – csak a fehér, szürkével tört fehér, okker árnyalatai, természetes építőanyagok alkalmazása esetén azok természetes színei is alkalmazhatók.

A településen a hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. Javasolt megtartani, kialakítani a macskalépcsős oromfalakat, a vakolt, vakolatkerettel kihúzott homlokzatokat, osztott fa ablakokat.

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképből. A jól megválasztott burkolat nemcsak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A képen látható homlokzatképzéseknél a hagyományos arányok, formák alkalmazása látható, mely a környezetéhez is alkalmazkodik. Ez egy olyan kombináció, mely lehetővé teszi, hogy egyszerre kiemelkedjen és illeszkedjen a településképből az épület. Az osztott nyílászárók arányai és egymáshoz való viszonyuk harmóniát teremtenek a homlokzaton.



RÉSZLETEK

A településen több helyen is a barokk és eklektikus építészeti stílusra jellemző elemek mutatkoznak meg az épületeken.

Nagyacsádon leginkább a díszített, játékos oromfalak, valamint az ablakokat keretező vakolatdíszek kölcsönöznek hangulatos, esztétikus megjelenést az épületeknek, a településnek.

A múlt század elejét idéző felújított, gyakran már nem működő kutak, a különböző díszes házszámablak, utcablak, a kertet díszítő objektumok karaktert adnak a településnek, megteremtik az időbeni folytonosság érzetét.







A Bakonyi vidék jellegzetes téglakéményeit láthatjuk a képeken, melyek különböző méretűek, arányúak. Egy rosszul elhelyezett, aránytalan kémény elüt a településen megjelenő kéményektől, elronthatja a felújított épület megjelenését, ezért fontos a kialakításnál a hagyományos arányok, formák, színek, díszítések figyelembevétele.



MAI PÉLDÁK

Ebben a fejezetben a településen lévő esztétikus, követendő épületeket mutatjuk be. Új ház építések, átalakítások fontos, hogy az épület tömegalakítása, homlokzata illeszkedjen a településképhez.

A tömegalakítás a környező épületek tömegétől nagyban függ. Az utcakép összhatását rontja a túl nagy tömegű, terjedős épületek, melyek elnyomják a kisebb épületeket.

Javasolt a hagyományos tömegalakítás, a nem túl széles épületek kialakítása, melyek igazodnak a korábban kialakult utcaképhez.

Az anyaghasználat esetében mindenképpen a természetes anyagok kő-, faburkolat, vakolt falfelületek és a visszafogott színezés részesítendő előnyben.

Ez az épület az arányos homlokzat-szerkesztés és a természetes anyaghasználat miatt kiemelendő. Az épületen a hagyományos oromzatos, szimmetrikus archetipus forma az uralkodó jegy. Az ablak körüli díszítések izgalmas homlokzatot hoznak létre. A teljes összhanghoz hozzájárul a növények összhangja, mely kellemes hangulatot kölcsönöz az épületnek. A kortárs építészet elemei is megfigyelhetők, melyek az anyaghasználatban, a nyílászárókban mutatkoznak meg.





A képen egy felújított épület látható, mely a hagyományos építészeti megoldásokat alkalmazta és ötvözte a mai formálással is. Az épület anyaghasználatát, a vakolt felületet, a fa ablakokat, az oromfali kis ablakokat, a nyeregtetőt, a macskalépcsős oromfalat, a kerítést teljes összhangot teremtenek. Az épület egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő.

Alaprajzát tekintve kétsoros, többszárnyú épület, vagy „L” alakú, ún. hajlított ház. Tetőformája nyeregtető, héjazata tetőcserép, utcára néző oldalán két padláslyukkal. Jellegzetes eleme az épületnek az utcafrontján négy szalagkeretes ablak. A vakolt felület szépen kiegészül a fa ablakokkal, a karakteres oromfal a vakolatdíszítéssel kiemelt szerepet tölt be a homlokzaton. Ablakai kapcsolt gerébtokosok, kétrétegűek, kétharmad-egyharmad arányban osztottak, két, felső harmadukban egy nyílászárnyasak. Ablakai felett középen félköríves záródású szemöldökpárkány, alatta kör alakú vakolatornamenssel. Homlokzata késő barokk jellegű, vakolatdíszes. Az ablakokat vízszintes, vakolt falsáv kapcsolja össze. Oromzata dísztelen, rajta két hosszúka formájú szellőzőnyílás.

Az épület esetében a modern építészeti megoldások mellett a hagyományos építészeti formák a jellemzőek, mely ezen a tömegben is megfigyelhető. A hagyományos és mai formálás ötvözése mutatkozik meg az épületen. Az épület anyaghasználata, a vakolt felület, az ablakok, a nyeregtető összhangot teremtenek. Az épület körüli növényhasználat egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő.

Az épület karakteres eleme a zöldre festett fa kerítés és az azonos színű szarufa. A természetes, világos színvilág, a gondozott udvar a különféle színes növények harmóniája kellemes összképet eredményez. Tömegében, arányaiban, elemeiben jó, követendő példaként szolgál az épület.





A képen látható épületen megfigyelhetők a hagyományos építészeti elemek, azonban inkább a modernebb megoldások a jellemzőek. Ez megjelenik a tömegformálásban is, mely a letisztultabb formákat követi.

Az épület anyaghasználat, a természetes, világos színvilág, a vakolt felület, a fa ablakok, a sátozott tető teljes összhangot teremtenek. Az épület egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő. Az épülethez kapcsolódó növények, az ablakokban elhelyezett muskátlik kellemes összhangot eredményeznek.

UTCÁK, TEREK



Az élhető, esztétikus és barátságos településeknek a hozzátartozói a gondozott virágos, zöld utcák és terek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében, ezért a cél ezek megőrzése, fenntartása és újabbak kialakítása.

Nagyacsád településen gondozott, rendezett látványt nyújt az utcakép, a fásított utcák.

A telekről kilépve a járdára, utána a zöldsávra érkezünk, majd pedig az útra. Megfigyelhető, hogy a belterületnek nincs egységes zöldfelületi arculata, az utcák fásítására a spontaneitás jellemző – különböző korokban és divat szerint ültették.

A településre Pápa felől beérve a 83-as sz. útról letérve falusias karakterű lakóterületbe érkezünk, ahol a régi parasztházak, a sätortetős kockaházak és az emeltes családi házak látványa fogad minket. Az úton tovább haladva elérünk a polgármesteri hivatalhoz, ahol a település központi funkciói is sűrűsödnek.

Tovább haladva a Deák utca fele elérünk a templomhoz. A vegyes lakóépületek között megtalálhatók a település történetileg kialakult falusias jellegű felújított épületei, ahol a macskalépcsős díszített oromfalas tömegek a jellemzőek. Az épületek őrzik a népi építészeti formakincsét és hagyományait.

Az utcaképet meghatározzák az utcafronton álló fehérre meszelt oromfalas épületek, a kockaházak valamint a 90-es évekre jellemző emeletes családi házak. A település döntő többségében utcavonalas beépítésű, az újabb keletű házaknál figyelhető meg előkertes beépítés. Sok helyen jellemzőek a terméskölábazatok; a kapuk, kerítések azonban változó kialakításúak. A járőfelületek beton járdalappal burkoltak. Utcái rendezettek, portáinak többsége tiszta, temetője rendezett, középületei többsége jó karban tartva. A településen nagymértékben zavarók a légvezetékek, villany- és telefonoszlopok, ami egyrészt hátrányosan befolyásolja a településképet, másrészt a nagyobb méretű fák ültetését is akadályozza.



HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégek fontos, jellegzetes tartozékai a településeknek. Az utcaképet nemcsak az épületek és a növényzet alakítja, hanem a hirdetések, reklámtáblák is meghatározzák, ezért fontos hogy megfelelő minőségű, esztétikailag korrekt hirdetések, reklámtáblák és cégek gazdagítsák az utcaképet. A figyelemfelkeltés a céljuk, ne legyen meghökkenítő. A hirdetések lényege a tájékoztatás, amelyet az utcaképbe illően is megtehetünk.

Nagyacsád település területén óriásplakát, építési reklámháló, fényreklám, zajreklám nem helyezhető el. A falusias jellegű településen csak egységes megjelenésű információs vagy más célú berendezés, cégér helyezhető el. Az alábbi képeken jó példák láthatók a cégér kialakítására.



IMPRESSZUM

NAGYACSÁD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.nagyacsad.hu

nagyacsad@invitel.hu

8521 Nagyacsád, Deák F. u. 1-3.

Telefon: +36 30 346 7583

Polgármester: Szalóky Nándor

nacsadpolgarmester@invitel.hu

Főpítész: Németh Ferenc

SZERKESZTETTE: Planteus Kft.

SZÖVEG: Cseh Edina, Cseh Tímea, Flickné Magyar Éva, Németh Ferenc, Török Beáta

FOTÓ: Cseh Edina, Cseh Tímea, Flickné Magyar Éva, Németh Ferenc, Török Beáta

GRAFIKAI TERVEZÉS: Cseh Edina, Cseh Tímea, Flickné Magyar Éva, Németh Ferenc, Török Beáta

ÁBRA: Az általános építészeti útmutatóban található ábrák a Lechner Nonprofit Kft. tulajdonát képezik.

Forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu>

Nagyacsád, 2017.

